

Šestá mezinárodní konference Evropské společnosti pro environmentální dějiny, Turku (Finsko), 28. 6. – 2. 7. 2011

*Tomáš Seidl, **Leoš Jeleček, ***Pavel Chromý

*tomas.seidl@centrum.cz, **jelecek@natur.cuni.cz, ***pavel.chromy@natur.cuni.cz

UK v Praze, PřF, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Albertov 6, 128 43, Praha 2

Termín a místo konání Mezinárodní konference European Society for Environmental History, ESEH – více o ní viz <http://eseh.org/>) úzce souvisely s environmentálními či kulturními aspekty tolik příznačnými pro sever Evropy. Období letního slunovratu je tam bezesporu jedním z nejintenzivněji prožívaných období roku. Pořádání konference právě v kolébce mělo jakoby skrytý podtitul – v hlavním evropském městě kultury pro rok 2011. Turku / švédsky Åbo je nejstarším finským městem (1. zmínka z roku 1154). Do roku 1812 bylo jeho správním střediskem (v rámci Švédska) a to až do připojení Finska k Rusku). Jedinečná poloha na okraji největšího evropského šérového souostroví tvořila ideální prostředí pro konferenci s příznačným názvem „Encounters of Sea and Land“. Právě zde lze střetání moře a pevniny vnímat intenzivněji.

Konference se konala ve dnech 28. června až 2. července v prostorách moderních budov Turku University a Åbo Akademi University pod vedením předsedy organizačního výboru Timo Myllyntause (TU). Její konání bylo rovněž podpořeno ve zdravici finské prezidentky Tarja Halonen slovy zdůrazňujícími roli environmentálních dějin jakožto mostu mezi minulostí a problematikou současnosti ve sféře vztahů společnosti a životního prostředí. Vědecký program konference byl složen z mnoha paralelně probíhajících sekcí, přičemž na úvod a následně po celou dobu konání se denně ve velkém plénu konaly přednášky pozvaných pěti „keynote speakers“. Mezi nimi byl i zástupce Česka prof. Rudolf Brázdil z MU v Brně, který poutavě promluvil o vzniku a vývoji nyní se rychle rozvíjející disciplíny, historické klimatologie. Nedílnou součástí konference tvořila posterová sekce s celkem 15 postery. Program doplňovala řada fakultativních exkurzí v blízkém okolí Turku. Každý konferenční den uzavíral společenský večer ať již v interiérech jednotlivých univerzit, či na prknech společenských sálů anebo palubě finské pýchy mořeplavectví, jachty Suomen Joutsen. Úplný program konference je dostupný na oficiálním webu ESEH (<http://eseh2011.utu.fi/>).

Do Turku se sjelo na 300 účastníků z 22 zemí Evropy a k tomu i z 6 zemí Asie, 4 států amerického kontinentu a zástupci Austrálie, Nového Zélandu a Jižní Afriky. Lze tvrdit, že početná účast mimoevropských badatelů je na konferencích ESEH od první v roce 2001 a určitě od pražské v roce 2003 již obvyklá. Menší je při konferencích American Society for Environmental History, a to vzhledem k větším cestovním nákladům. Svědčí o prolínání aktivit obou komunit. Jako vždy nejpočetněji byla zastoupena akademická obec USA (ASEH s ESEH od počátku jejího založení úzce spolupracují), dále Německo, Spojeného království a ovšem také Finska jakožto pořadatele. Delegace z Česka byla relativně početná, z univerzit UK v Praze (L. Jeleček, P. Chromý, D. Fialová, T. Seidl, J. Krčmářová, K. Woitschová), MU v Brně (R. Brázdil, P. Dobrovolný) a AV ČR (P. Szabó,

J. Woitsch). Jako na každé konferenci ESEH byla typická rozmanitost vědeckých přístupů, odborných náhledů a dílčích disciplin environmentálních dějin.

Témata přednášek pozvaných hlavních řečníků byla následující: úterní první příspěvek Sverker Sörlina (Švédsko) byl zaměřen na fenomény technologie a umění v kontextu přírodních aspektů nordické krajiny. Ve středu 29. 6. následovala přednáška Rudolfa Brázdila věnovaná evropské historické klimatologii jakožto disciplíně na pomezí klimatologie a environmentálních dějin zkoumající vývoj klimatu s využitím starých písemných přímých a nepřímých pramenů různého původu. Třetí a čtvrtá se zabývaly procesy urbanizace pobřežních zón a adaptace společností ve specifických geografických podmínkách pobřeží (Stehen Mosley, UK), nebo percepce prostředí oceánu jako divočiny (tedy „vodní“ divočiny) na rozmezí zájmů přímořských států (Helen M. Rozwadowski, USA). A konečně přednáška Susan Flader (USA, jedno období byla prezidentkou ASEH) při závěrečném banketu vyzdvihla myšlenky významného amerického ekologa a environmentalisty Aldo Leopolda (1887–1948, jeho nejvýznamnější knihu *Sand County Almanac* vydalo pod názvem „Obrázky z chatrče“ slovenské vydavatelství Abies), mj. o konceptu environmentálního zdraví Země a jeho souvislosti s mořskými ekosystémy.

Součástí programu tvořila speciální regionální sekce (přístupná široké veřejnosti) tematicky věnovaná roli environmentálních dějin ve sféře vnímání fenoménu ochrany a pronásledování velkých predátorů, managementu jejich populací, jejich ochraně a souvisejícím problémům. Následovala samostatná panelová diskuse na téma Energetická politika před Fukušimou řízená experty z Japonska, USA, Německa a severovýchodních zemí. Cílem se stalo vyslechnutí a zhodnocení postojů k diskutované problematice z řad široce rozevřené škály zastoupených disciplin.

Paralelně probíhající vědecké sekce (celkem 79 samostatných sekcí/panelů v 11 blocích) byly obsahově členěny podle řešené tematiky. Nejhojněji prezentované a diskutované příspěvky se dotýkaly témat: (i) pobřežní přímořské urbánní problematiky zahrnující rybářský průmysl, ochranu zdrojů a ekosystémů (přibližně 26 přednášek). Hodně zastoupená byla též témata související s (ii) problematikou ochrany přírody a krajiny, obecně ekologie a zejména politické ekologie (cca 34 přednášek). Téma (iii) městské krajiny, kulturní krajiny, sídelní zeleně a vodního hospodářství pojednávalo přibližně 22 prezentací. Asi 25 dalších příspěvků bylo věnováno (iv) problematice využití, výzkumu a ochrany moří, ostrovů a arktických oblastí. Silně zastoupenou skupinu témat tvořil (v) soubor příspěvků k problematice land-use a zemědělství (19 přednášek); (vi) interakcí energetiky a životního prostředí (cca 13 přednášek); (vii) klimatologie a environmentálních predikcí (cca 18 přednášek). Problematika (viii) vojensky využívaných území a role vojenského působení v krajině byla diskutována v cca 10 přednáškách a navazujících debatách. Tradiční tematiku (ix) lesnictví a lesního hospodaření diskutovalo přibližně 20 příspěvků. Široké spektrum témat environmentálních dějin s výrazným historizujícím přesahem naplňovalo pak přibližně 30 dalších přednášek.

Jako na každé konferenci ESEH se uskutečnila také „česká sekce“. Byl to panel byl na téma „Changes in Select Types of Landscape in Czechia and their Environmental Connections 1948–1989–2010 (organizátor L. Jeleček). V ní byly prezentovány referáty autorů z PřF UK v Praze P. Chromého a T. Seidla, dále širšího kolektivu autorů (Z. Kučera, M. Hupková, D. Fialová, S. Kučerová a D. Reeves jako třetí J. Krčmářové z FHS UK a L. Jelečka. Další referáty v sekcích prezentovali R. Brázdil, P. Dobrovolný, manželé Woitschovi a P. Szabó.

Na závěr konference dne 1. 7. 2011 proběhlo pravidelné zasedání Řádného generálního shromáždění ESEH. Byla mu předložena zpráva vedení ESEH a její odstupující rady o činnosti v uplynulém období od konference v Kodani (2009). Kandidáti do rady ESEH a na funkce regionálních reprezentantů (namísto těch, kteří ze svých funkcí odstoupili v souladu se stanovami ESEH určujícími funkční období) představili své dosavadní výsledky a zejména vize jejich činnosti jako funkcionářů ESEH. Tajným hlasováním byla zvolena nová rada ESEH i noví regionální reprezentanti – viz. na jiném místě tohoto čísla Klaudyána. Novým prezidentem ESEH byl zvolen prof. Ch. Mauch, ředitel Rachel Carson Center v Mnichově (viz č. 1-2/2010 Klaudyána), vice-prezidentkami Stefania Barca (Portugalsko, Coimbra) a Julia Lajus (Rusko, Petrohrad). Nejvyšší posty tím byly zcela inovovány. Pro Česko a Slovensko byl regionálním reprezentantem ESEH zvolen Pavel Chromý (UK Praha), který jako ostatní RR je členem "The Council of Regional Representatives" (CRR). Odstupujícímu L. Jelečkovi byla při této příležitosti udělena pamětní cena za dlouholetou

aktivní spolupráci a zásluhy při zrodu a formování ESEH. Nová rada bude činná po následující dvouleté období až do 7. konference, která se uskuteční v roce 2013 v Mnichově (viz <http://eseh.org/event/upcoming-conference/>), zatímco většina regionálních reprezentantů bude působit ve svých funkcích do roku 2015.

V Turku také úspěšně pokračovalo formování International Consortium of Environmental Organizations (ICEHO), a to řádným valným shromážděním zástupců či reprezentantů jednotlivých členských organizací dne 30. 7. 2008. To mj. především zvolilo první radu ICEHO, které předsedá prof. Jane Carruthers z Jižní Afriky (více viz na jiném místě tohoto čísla), upravilo stanovy, zvolilo dále stálý nominační výbor. Zejména však rozhodlo o místě konání 2. mezinárodního kongresu environmentálních dějin. Jejím hostitelem bude University of Minho v historickém městě Guimarães (asi 50 tis. obyv.) na severu Portugalska asi 20 km jv. od třetího největšího a nadto nejstaršího města země Braga, a to v posledním týdnu srpna 2014. Obdobně jako Turku v roce 2011 je Guimarães spolu se slovinským Mariborem evropským hlavním městem kultury pro rok 2012.

Slavnostní zakončení šesté konference European Society for Environmental History ESEH 2011 proběhlo v prostorách „House of Voluntary Fire Brigade“ v Turku s doprovodným kulturním programem. Závěrečné slovo patřilo hlavním představitelům ESEH a poděkováními za zorganizování této úspěšné konference. Společenská část programu vytvářela ideální prostředí pro tvorbu a upevňování pracovních a přátelských vztahů. Rozmanitost zastoupení vědních disciplín a konečně i kultur a národností umožnila širokou diskusi a kvalitativní posun výzkumu a integrace celé komunity environmentálních dějin, která byla i při této příležitosti rozšířena o nové aktivní členy jak personální tak institucionální.

Obr. 1: V popředí někteří účastníci z Česka (zleva Tomáš Seidl, Jiří Woitsch, Jana Krčmářová, Dana Fialová a Pavel Chromý)

Foto: L. Jeleček.

Obr. 2: Z Generálního shromáždění ESEH (zcela vlevo nový prezident ESEH Christof Mauch, Německo, ocenění předává předseda Koncilia RR ESEH Christian Rohr, Švýcarsko)

Foto: L. Jeleček.

Obr. 3: Z Generálního shromáždění ESEH (zleva odstupující prezidentka Genevieve Massard-Guilbaud (Francie), vice-prezidentka Petra Van Dam (Nizozemsko) a nový prezident Ch. Mauch)

Foto: L. Jeleček.

Obr. 4: Rudolf Brázdil, jeden z pěti pozvaných „keynote speakers“, přednáší o vývoji historické klimatologie v Evropě

Foto: L. Jeleček.

Obr. 5: Závěrečný banket konference (zleva Ch. Mauch a Donald Worster, USA). V pozadí za Ch. Mauchem s brýlemi prezidentka ICEHO Jane Carruthers (Rep. Jižní Afrika)

Foto: L. Jeleček.